

μας έχει το χρώμα του νερού του θπως το πουλί το χρώμα των χαλικιών του. Τό αίμα μας θά τρέχη πάντα απόπου τρέχουν οι ποταμοί μας.

Δέν είναι μονάχα ή πατριωτική του ποίηση ευγενική και συγκινητική, γαλήνια και αρχαϊκή. Τραγουδάει και τό σπαραγμό, τόν πόνο, τήν άπελπισία μαλακά και πένθιμα, με χαϊδευτό παρραπονο άρμονικώτατο βυελιοδ. Νά, και μιá πρόζα του για τή γυναίκα.

«Με κοιτάζει ακατάπαυστα. Τί ζητάει κατάβαθα στά μάτια μου αυτή ή γυναίκα ; Τίς μυστικές λάμψες κανενός ήλιου που βρασιλεύει ; Κάποια άλλη εποχή ; Άλλη γυναίκα ;

«Γιατί ή έρωτική ματιά μιās γυναίκας βλέπει καθαρά στο βάθος των ματιών μας, ανάμεσα από τό χρόνο και τή λήθη, βλέπει καθαρά όλα τά ίχνη άπ' έπου πέρασε ο έχτρός και ή μεγάλη του σκιά, όμοια με τή σκιά που έπесαν άπάνω στο βράχο.

«Πελόν καιρό, άπάνω στον καθρέφτη του ματιού λάμπει από μιá θλίψη πάντα νέα τό πρόσωπο μιās γυναίκας που άλλη φορά τό μάτι της θά μάγει. Και μιá άλλη γυναίκα βλέπει άμέσως από τή ματιά που άφίνουμε νά φύγει για ν' ακολουθήσει τή γυναίκα που μάς έφυγε και καμμιá ματιά δέ θά μπεριύσε νά τή φτάσει.

«Η ψυχή μας είναι φτιασμένη από τό παρελθόν. Είκόνες που βλέπουμε άπάνω στα πέταλλα των λουλουδιών έχουν ζωγραφηθεί από τό χτεσινό ήλιο. Όλα έδω κάτω ρίχνουν τίς σκιές τους κάπου. Και ο ποταμός που έχει εξαφανιστεί από π: λύν καιρό, μουρμουρίζει άκόμα σε μιá γωνιά του διαστήματος.

«Και οι τσακισμένες αγάπες μας, όμοιες με τίς φτερούγιες του σκοτωμένου πουλιού καταμεσίς στο δρόμο, κι αυτές οι αγάπες ζούν πάντα. Ζούν κατάβαθα στα μάτια που κάποτε θάμπωναν.

Άπό τά δύο αυτά κομμάτια φανερώνεται ο Γιοβάν Ντούσις ποιητής δυνατός, τεχνίτης μεσεστρικός, φτιαγμένος στην ψυχή και στο νοῦ για τά έργα της κυριαρχίας. Και είναι τόσο νέος ! Έχει δέν έχει πατήσει τά τριάντα πέντε χρόνια ! Δυό βιβλία του, «Δοκιμές» και «Πείσμα» διαβάζονται άπ' όλον τό σκεπτόμενο κόσμο της Σερβίας. Μ' όλο τό στυλ της Γαλλικής φιλολογίας, ο Γιοβάν Ντούσις δέν απομακρύθηκε από τήν ψυχή, τή ζωή, τους χαρακτήρες και τους εθνικούς παλμούς της Σερβίας. Η τέχνη του βγαίνει από τά στενά όρια της Σερβίας όχι όμως και ή ψυχή του. Μένει εκεί καρφωμένος τραγουδιστής του ποταμού που είναι άκόμα θολωμένος από τό πηχτό αίμα των πολεμιστάδων, μαζεύει τά λουλούδια και στολίζει τους τάφους της αγάπης, βλέπει που στάζει τό αίμα από τίς μύτες των σπαθιών τήν ώρα που βγαίνουν από

σάρκες ίχθυικές. Ο Γιοβάν Ντούσις θά δοξάσει τήν Σερβία μιá μέρα.

M. A. ΡΟΔΑΣ

“Ο ΓΥΡΙΣΜΟΣ,

Homo sum, humani nihil a me alienum puto

Ζούμε σ' ήρωϊκήν εποχή. Τά πελεμικά χρόνια που περάσαμε και που περνάμε μάς έχουνε μεθήσει τόσο πολύ, που φτάνουμε στο σημείο νά ξεχνάμε τήν αληθινή μας ψυχή, πεύχουμε κληρονομιά άπ' τους χριστιανούς παποδες και προπαππους μας. Τέτιες σκέψεις που δίνεται άφορμή νά κάνω καθημερνά, κι' αυτή τή σκέψη έκανα, σά διάδασα τό «Γυρισμό» του κ. Γ. Κοραμηλά.

Μιās μάνας ο γιός γυρίζει άπ' τόν πόλεμο στο χωριό του, πληγωμένος, και με κάπια παρεξήγηση ο γιός αυτός νομίζεται πως είναι λιτοτάχτης. Η ύπερδοχή που του γίνεται άπ' όλους είναι τριμερής. Η μάνα του μαζ' με άλλα φαρμακερά λόγια του λέει, πως έχει ένα δίκανο γεμάτο και πως με τή μιá σφαίρα θά σκοτώσει αυτόνε, τό παιδί της, και με τήν άλλη θ' ατυχτονήσει. Η ψυχολογία της μάνας αυτής μου φαίνεται τερατώδεια. Γυρίζει ο γιός της πληγωμένος άπ' τόν πόλεμο, τότε βλέπει ζωντανό, είναι έτοιμος νά πέσει στον κόρφο της, — ή ντροπή που της έδωσε μες στο χωριό, μπορεί νά τήνε κρατήσει από τό νά τόν άγκαλιάσει και νά τότε φιλήσει σάν τρελή ; Σάν τρελή ! Ίσια ίσια έπειδής ή ντροπή και ο πόνος ανακατώνεται με τή χαρά, με τή στοργή, ίσια ίσια γι' αυτό έπρεπε νά τότε φιλήσει σά μιá τρελή. Διάολε, μάνα εΐτανε, πόνε θά λογάριζε κείνη τή στιγμή ;

Και πιά ναι ή ήθικη αξία μιās τέτιας εγωϊστικής Σπαρτιάτιστας ; Η παρακίνηση μήπως στην παλινκακαριά και στην έχτέλεση του χρέους προς τήν πατρίδα ; Μήπως τό ξύπνημα του αίστήματος της τιμής ; Νομίζω όχι, για τό Θεό ! Νομίζω και πιστεύω, πως τό αποτέλεσμα θά εΐτανε δυνατότερο, αν ή μάνα συχωρούσε και μαράζωνε άπ' τόν καημό της και τή ντροπή της. Μας κρατάει περισσότερο στην άρετή και στην τιμή ή δυστυχία εκείνων που μάς συχωρνάνε, ή αγάπη που φέρνει τή δυστυχία σε κείνους που μάς αγαπάνε και που λατρεύουμε, τά κρυμένα κλάματα της μαννούλας μας για χάρη δική μας, που άμαρτήσαμε, παρά ο θυμός της άγριογυναίκας, που μάς διώχνει άπ' τό σπίτι σάν τό σκυλί. Νοιώθει πιο βαθειά τό λάθος του κείνος που ξέρει, πως ύπάρχει κάποιος που θά συχωρέσει και θά μαράζωθεί, από κείνον που ξέρει πως θά του κλείσουνε όλοι τήν πόρτα και θά τόν αποκηρύξουνε. Και τό σπουδιότερο : μονάχα ο συχωρεμένος πασιζει νά ξεπλύνει τή ντροπή και νά διορθώσει τό λάθος του με μιάν έξοχη πράξη ! ο άλλος, ο αποκηρυγ-

μένος ληστής, γίνεται λύκος. Μόνο ένα ζώο με μακριά τ' αυτιά γίνεται καλύτερο τρώγοντας κλωτσιές . . .

‘Ο έλληνικός κόσμος, συνηθισμένος απ’ την πραγματικότητα με τὰ δράματα τιμής, που μᾶς παρουσιάζουν οἱ τίμιοι *ἀδελφοί*, ένθουσιάζεται που βλέπει έπιτέλους και μιὰ τίμια *μάννα* και χτυπάει τὰ παλαμάκια όταν σκορπίζεται ή παρεξήγηση και τελιώνουν όλα καλά, όπως στίς κωμωδίες : Χειροκρατάει τήν άγρια μάννα, χειροκρατάει και τόν άφιλότιμο γιό, που αφού τότε κλωτσήσανε σά γάϊδαρο, τὰ ξεχάνει όλα, άμα ξεσκεπάζεται ή αλήθεια, κι’ αρχίζει τίς γλύκες και τὰ φιλιὰ, αντίς νά πάρει τὸ καπέλο του σάν άντρας και νά φύγει.

Ζοῦμε βλέπετε σέ εποχή ήρωϊκή

Κ. Κ.

Η ΑΛΕΠΟΥ ΚΙ Ο ΔΕΡΒΙΣΗΣ

(Μύθος τοῦ Σααδῆ)

‘Ένας δερβίσης, κεί που σερβιανούσε σ’ ένα λόγγο, είδε μιάν άλε του δίχως μτροστινὰ ποδιάρια, γιατί κάποτε, φαίνεται, είχε πιαστεί σέ δόκανο. ‘Ο δερβίσης άρχισε ναμφιβάλλη για τήν καλοσύνη του Θεού.

— Πώς μπορεί, αυτό τὸ δυστυχισμένο ζώ, ναύρη τώζα τήν ιερσά ή του ; Έλεγε και ξανάλεγε μέσα του.

‘Ο γέρος εΐτανε βυθισμένος σ’ αὐτὲς τίς μαύρες σκέψεις, όταν ένας λεοπάροδαλης ξεπετάχτηκε πίσω από κάτι δέντρα μ’ ένα τσακάλι στό στόμα. Κάθισε όχι μακριά από τήν άλε του κι άρχισε νά καταξεσκίζει τὸ τσακάλι, κ’ ή άλεπου στό άναμεταξὺ μπόρεσε νά φάη κι’ αὐτὴ ένα ή δυὸ κομμάτια.

Τήν άλλη μέρα με τὸν ίδιο τρόπο ὁ Θεὸς φρόντισε για τήν τροφή τῆς δυστυχισμένης άλεπου. ‘Ο ευσεβὴς δερβίσης θάορειψε τότες πὼς έβλεπε τὸ πρόσωπο τῆς ‘Αλήθειας και άποτραβήχτηκε σέ μιάν ερημο, βέβαιος πὼς ὁ Κύριος θά καταδέχονταν νά φροντίσῃ και γι’ αὐτόνε.

Μά οὔτε άνθρωπος, οὔτε ζὼ κανένα έτρεξε κοντὰ στό γέρο κι’ ὁ δύστυχος κατάντησε λιγνὸς σάν καλαμί.

Κεί που ξαστεισμένος πιά παράδινε τήν τελευταία του πνοή, μιὰ φωνή από πάνων έκραξε :

— ‘Υποκριτή, ὦ τεμπέλη υποκριτή ! ‘Αντίς για νά χάνης έτσι τὸ κοινάγιο σου σάν τή μισερή άλεπου, ζῆσε κάλιο σάν τὸ σκληρόκαρδο λιοντάρι ! Κέρδιζε τήν τροφή σου και μοίραζε τηνε με τοὺς φτωχοὺς. ‘Ο Κύριος, μιὰ μέρα, θά σέ ανταμείψῃ για τή γενναιοδωρία σου. Μὴν ξεχνᾷς πὼς σέ σένα ταιριάζει ὁ κόπος, και στοὺς ὁμοίους σου τὸ ὄφελος.

» Στήν έρημο τῆς Κίς ένας καμηλιέρης εΐπε στό παιδί του : « Παιδάκι μου, πήγαινε νά ζητήσῃς τήν τροφή σου απ’ τοὺς φιλόξενους αὐτοὺς εκεί, που δέν κάθονται ποτές στό τραπέζι τους ἄ δέν έρθουν οἱ φτωχοὶ που προσκάλεσαν νά φάνε μαζί τους ».

(Απὸ τὸ ‘Αραβικό)

Κ. ΤΡΙΚΟΓΛΙΔΗΣ

Η ΚΟΙΝΗ ΓΝΩΜΗ

ΕΡΓΑ ! . . . ΕΡΓΑ ! . . .

Φίλε «Νουμά»,

Τί ζουμερὸ τὸ ἄρθρο του συνεργάτη σου κ. ‘Αλιμπέρτη ! Μᾶς εΐπε πὼς ὁ Romain Rolland κι ὁ Σολωμός έχουν *έργο*, κι ὁ Παλαμάς δέν έχει. Μᾶς εΐπε ακόμα πὼς ὁ «Νουμάς» κάνει τὸ *εγκλημα* νά *έχῃ* ἰδέα. Τὸ θεωρεῖ προτέρημα νά μὴν *έχῃ* κανεὶς καμιά.

Εδθυμογράφημα εΐτανε αὐτὸ ή σοδαρή συζήτηση ; Φώτισέ με, νά ζήσης. Εγὼ που δέν εΐμαι και σοφός, με τή λίγη μου γνώση και τὸ λίγο μου διάβασμα, σά ντιλετάντες που εΐμαι, εΐσερα πὼς ὁ Παλαμάς ανάφερε σέ ἄρθρα του τὸ Romain Rolland πολὺ πρωτίτερα ἀπὸ τὸν κ. ‘Αλιμπέρτη, που θά πῇ πὼς δὲν τοῦ εΐτανε άγνωστος, ὅπως θέλει ὁ συνεργάτης σου νά μᾶς παραστήσῃ. ‘Ετσι μάλιστα που τὸν ανάφερε στό ἄρθρο του για τὸν «Ερνέστο Ψυχάρη» δὲν τοῦ κατέβασε διόλου τήν αξία του, λέγοντας «πὼς *έχτιμήθηκε* ή μακρόχρονη φιλολογική του *εργασία*». Εΐναι κακὸ αὐτὸ για τὸ Θεό ; Και εΐτανε ὑποχρεωμένος ὁ Παλαμάς γράφοντας για τὸν ‘Ερνέστο Ψυχάρη νά μᾶς ὑμνήσῃ τὸ R. Rolland ή *έστω* και νά μᾶς πῇ ποιὸς εΐναι, σά σημεῖωμα ‘Εγκυκλοπαιδικὸ Λεξικό ; Μά τὸ ποιὸ νόστιμο εΐναι που βρήκε ὁ αξιότιμος συνεργάτης σου τήν ευκαιρία νά μᾶς τονίσῃ τὰ χίλιςεπιωμένα για τήν αξία του Σολωμοῦ. Σά νά μὴν τήν ὤψωτε κατὰ κράυα αὐτὴ τήν αξία πρώτος ὁ Παλαμάς. ‘Η ἀπόλαψη όμως βρίσκεται εκεί που ὁ κ. ‘Αλιμπέρτης γράφει πὼς ὁ Σολωμός *έχει έργο*, ἐνῶ αντίθετα ὅλοι, ὡς και τὰ μικρὰ παιδιά, *ξέρουνε* πὼς τὸ ὑστέρημα του Σολωμοῦ εΐναι ἴσα ἴσα που *έχει μακρόχρονη εργασία* και μάλιστα πρώτης γραμμῆς, μᾶ *έργο* δέν *έχει*. Και τὸ ὑστέρημα αὐτὸ τὸ βρῖσκει ὁ συνεργάτης σου για *έπαινο* ! Δικαίωμα του νά τὰ βλέπῃ έτσι τὰ πράματα.

Σέ κάποιο φύλλο τῆς ‘Αλεξάντρειας μᾶς *ζετίναξε* τὸν Ψυχάρη. Τώρα μᾶς δείχνει *ἀμαθῆ* και τὸν Παλαμά. Μπράβο του καλοῦ νέου, που με τὸν κριτικὸ του νοῦ φιλοδοξεῖ νά γκρεμίσῃ τὰ εἰδωλα. Σκόψε και πές του όμως κατὰ που βρίσκονται αὐτὰ τὰ εἰδωλα, γιατί δέν *έχει* ἐπιστημάνει καλὰ τίς θέσεις. Δὲς του μαζί κ’ ένα κανοκάλι.

Γειά σου

Δ ΑΛΙΦΑΡΜΑΚΗΣ

ΣΑΑΔΗ, — Μὴν κλαῖς για τοὺς νεκροὺς που δέν εΐναι πιά παρὰ σάν τὰ κλουβιά που *έχουν* πετάξει ἀπὸ μέσα τοὺς τὰ πουλιά.

✠

ΣΑΑΔΗ. — ‘Αν ή καρδιά σου εΐναι γεμίτη μαρ αριτάρια, κάνε σάν τὸ στρεῖδι. Κλείσε καλὰ τήν καρδιά σου.